

روسیه در خاورمیانه: منبع ثبات یا عامل اغتشاش

به قلم [آنا بورشچفسکایا \(fa/experts/ana-bwrshchfskaya-0/\)](#)

۲۱ مه ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/russia-middle-east-source-stability-or-pot-stirrer

العربیة (/ar/policy-analysis/wjwd-rwsya-fy-alshrq-alawst-hl-hw-msdr-astqrar-am-astfzaz/)

Also published in Atlantic Council

درباره نویسنده

[آنا بورشچفسکایا \(fa/experts/ana-bwrshchfskaya-0/\)](#)

آنا بورشچفسکایا هموند ارشد انستیتو واشگتن برای سیاست شرق نزدیک و هموند «بنیاد اروپایی دموکراسی» است. او قبلاً با «شورای آتلانتیک» و «انستیتو پیترسون برای اقتصاد بین‌المللی» و نیز به عنوان تحلیلگر برای یک پیمانکار نظامی آمریکایی در افغانستان کار کرده است.

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

اگر واشگتن خاورمیانه را کماکان از اولویت‌های خود دور نگه دارد روسیه با سرعت بیشتری به ایران نزدیک می‌شود و اساساً سرنوشت آینده سوریه را در دست خواهد گرفت که می‌تواند منجر به یک پیوند آشکارتر و خطرناک‌تر بین این بازیگران شود.

خاورمیانه همیشه بخشی از منطقه آسیب‌پذیر کشورهای جنوب روسیه بوده است: منطقه‌ای که دولت روسیه تلاش کرد تا با حفظ آن نقشی کلیدی در سیاست‌های اروپا ایفا کند و جایگاه خود را به عنوان یک قدرت بزرگ به رسمیت بشناساند. ولادیمیر پوتین دست کم از هنگامی که به طور رسمی در ماه می ۲۰۰۰ به قدرت رسید به عنوان بخشی از رویکرد برد-بخت خود در صحنه سیاست بین‌المللی سعی کرد حضور روسیه را در خاورمیانه از سرگیرد. دخالت نظامی پوتین در سوریه در سپتامبر ۲۰۱۵ برای حمایت از بشار اسد دیکتاتور خیلی‌ها را حیرت‌زده کرد و تکان داد اما این اقدام نتیجه منطقی اهداف گسترده‌تر و چندین ساله‌ای بود که روسیه برای مهار غرب به کمک بی‌ثبات سازی سیاست‌های غربی در سر داشته است.

برخلاف اتحاد جماهیر شوروی سابق سیاست پوتین این بوده که همه بازیگران اصلی در خاورمیانه حتی آنهایی که مخالف هم بودند را پر و بال دهد و همچنان به این کار ادامه می‌دهد. این رویکرد عملی‌تر و انعطاف پذیرتر از رویکرد ایدئولوژیک اتحاد جماهیر شوروی است که متحدان و دشمنان مشخصی داشت. استراتژی پوتین به ویژه با توجه به ناهماهنگی تعهدات غرب در منطقه موفقیت آمیز بوده است. بنابراین مسکو روابط خوب خود را با ایران و نیروهای نیابتی آن در منطقه و نیز با اسرائیل و کشورهای حوزه خلیج فارس ادامه می‌دهد و به هر کدام از طرفین می‌گوید که می‌تواند نقش صلح‌آور را بازی کند. مسکو از همه آنچه در جعبه ابزار حکومتی‌اش دارد برای ساختن یک اهرم عملی استفاده می‌کند و این کار را نه تنها از طریق نیروی نظامی بلکه از طریق نیروهای شبه نظامی اطلاعاتی تجاری و نیز قدرت نرم پیش می‌برد.

علاوه بر این پوتین به این برداشت رسیده که غرب ضعیف است به ویژه بعد از آنکه رئیس جمهور باراک اوباما در سال ۲۰۱۳ برای سوریه خط قرمز تعیین کرد اما آن را اعمال نکرد. چه بسا همین نکته به پوتین اطمینان داد که می‌تواند در سوریه مداخله نظامی کند. تزلزل

امریکا به پوتین کمک کرد تا در منطقه نفوذ کند. رویکرد مسکو در خاورمیانه رویکرد برد-باخت است: برای اینکه پوتین برنده شود غرب باید ببازد. پوتین همچنین به دنبال ثبات واقعی نیست بلکه برعکس اندکی بی‌ثباتی او را در موقعیت مدیریتی مطلوبی قرار می‌دهد.

سوریه قانون فعالیت‌های کرملین است که پوتین از آن به عنوان پایگاهی برای قدرت‌نمایی خود در سرتاسر منطقه اروپا و آفریقا استفاده می‌کند. هیچ چیز به اندازه رونمایی از بنای یادبود (<https://www.interfax.ru/world/748227>) شاهزاده الکساندر زوسکی حامی مقدس ارتش روسیه در پایگاه هوایی حمیمیم سوریه علائق مسکو را برملا نمی‌کند. این رونمایی هم به شکل نمادین و هم عملی نشان‌دهنده تعهد روسیه به ماندن در سوریه است و تعبیر عمومی نیز از این نماد چه در خاورمیانه و چه در روسیه همین است.

البته به لحاظ نظامی طبق توافق بین مسکو و دمشق روسیه برای حداقل چهل‌ونه سال دیگر در سوریه خواهد ماند. در این مدت روسیه برای برداشتن گام‌های عملی (<https://gjia.georgetown.edu/2021/03/24/putin-prioritizes-syria-biden-should-too/>) در زمینه گسترش نفوذ خود در سوریه و فشار برای گرفتن نتایج مطلوب (<https://thehill.com/opinion/international/545551-no-putin-will-not-help-at-un-on-syria>) ادامه خواهد داد. موقعیت مکانی استراتژیک سوریه در مدیترانه شرقی به روسیه امکان می‌دهد که قدرت خود را بر جبهه جنوبی ناتو یا به نحوی وسیع‌تر تا جنوب اروپا گسترش دهد. در چنین زمینه‌ای همانطور که در اوایل سال ۲۰۱۷ در این باره نوشتیم (<https://thehill.com/blogs/pundits-blog/international/319272-after-syria-libya-could-be-putins-next-move>) لیبی به عنوان کشوری نفت‌خیز و دارای موقعیتی استراتژیک گام منطقی بعدی است. در واقع در این سال‌ها فعالیت‌های روسیه در لیبی هم در حوزه دیپلماتیک و هم در بخش نظامی علنی‌تر (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russias-growing-interests-libya>) شده است. در حوزه دیپلماتیک مسکو قصد داشت نقش خود را به عنوان میانجی در لیبی تثبیت کند و نقش آن در حوزه نظامی هم استقرار بیشتر پیمانکاران نظامی به اصطلاح خصوصی مانند «گروه واگنر» بود.

در حالی که علائق مسکو در درجه اول ژئوپلیتیک است جنبه تجاری هم دارد که بیشتر مربوط به انرژی و اسلحه است و از ابعاد فرهنگی و مذهبی هم برخوردار است. علاوه بر این هر چند پوتین برای ایجاد روابطی با همه طرف‌ها تلاش می‌کند که حفظ توازن در آن اصلا آسان نیست اما کفه به نفع نیروهای ضدآمریکایی ایران و نیروهای نیابتی آن در منطقه و بشار اسد سنگینی می‌کند.

آمریکا تحت ریاست جمهوری بایدن هنوز سیاست خود در سوریه را اعلام نکرده اما بعید به نظر می‌رسد که دمشق در میان اولویت‌های آمریکا باشد و این صرفاً کماکان به نفع پوتین خواهد بود. از چشم‌اندازی وسیع‌تر گرچه خیلی از جزئیات هنوز روشن نیست آمریکا مرتباً از اولویت خاورمیانه می‌کاهد تا در رقابت قدرت‌های بزرگ با چین و روسیه در مناطق دیگر دست و پنجه نرم کند. در مقابل مسکو خاورمیانه را میدان اصلی این رقابت می‌داند. اگر این روند ادامه پیدا کند روسیه به سیاست خود برای نزدیک شدن بیشتر به ایران و نیروهای نیابتی آن ادامه خواهد داد و در نهایت حرف آخر را درباره آینده سوریه خواهد زد. این امر می‌تواند به شکل‌گیری علنی‌تر مثلث روسیه-ایران-اسد منجر شود و خاورمیانه را به گونه‌ای متحول کند که آسیب‌پذیری بیشتری برای غرب و متحدانش در منطقه و در اروپا به دنبال داشته باشد. چنین سناریویی صرفاً باعث لطمه دیدن رقابت گسترده آمریکا با چین و روسیه خواهد شد.

آنا بورشچفسکایا هموند ارشد انستیتو واشنگتن و نویسنده کتاب «جنگ پوتین در سوریه: سیاست خارجی روسیه و هزینه غیبت آمریکا

این مقاله ابتدا در وبسایت شورای آتلانتیک (<https://www.amazon.com/Putins-War-Syria-Russian-Americas/dp/0755634632>) است که به‌زودی انتشار می‌یابد. این

مقاله ابتدا در وبسایت شورای آتلانتیک ([https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/russia-in-the-middle-east-a-](https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/russia-in-the-middle-east-a-source-of-stability-or-a-pot-stirrer)) منتشر شده است.

(source-of-stability-or-a-pot-stirrer) منتشر شده است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

◆
Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

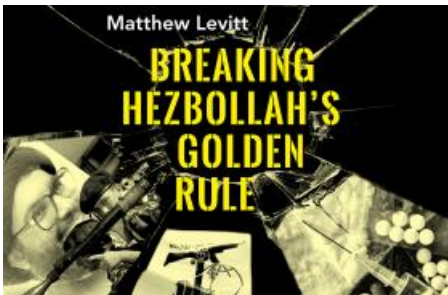
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

◆
Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲ | ۹

◆
Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

[\(/policy-analysis/rqabt-qdrthay-bzrg/\)](#) رقابت قدرتهای بزرگ

[\(/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

[\(/policy-analysis/swryh/\)](#) سوریه

[\(/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران

